

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/88/2019
Identifikačné číslo spisu: 5117218222
Dátum vydania rozhodnutia: 18.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5117218222.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu J. F., bývajúceho vo Y., proti žalovanej Všeobecnej úverovej banke, a.s., so sídlom v Bratislave, Mlynské nivy č. 1, IČO: 31 320 155, o určenie neprijateľných zmluvných podmienok a určenie úveru za bezúročný a bez poplatkov, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 42 Csp 152/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2018 sp. zn. 5 Co 247/2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky

I. rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2018 sp. zn. 5 Co 247/2018 z r u š u j e vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Žilina z 9. januára 2018 č. k. 42 Csp 152/2017-111 určujúci, že úver poskytnutý na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzavretej 3. septembra 2015 pod č. XXXXXXXXXXXXXXXXXX je bezúročný a bez poplatkov,

II. dovolanie proti výroku rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2018 sp. zn. 5 Co 247/2018, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Žilina z 9. januára 2018 č. k. 42 Csp 152/2017-111 určujúci neplatnosť spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluvy uzavretej 3. septembra 2015 pod č. XXXXXXXXXXXXXXXXXX, o d m i e t a .

III. Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. januára 2018 č. k. 42 Csp 152/2017-111 určil, že spotrebiteľská rozhodcovská zmluva, ktorá bola uzavretá 3. septembra 2015 medzi žalobcom a žalovanou pod č. XXXXXXXXXXXXXXXXXX, je neplatná a na jej základe poskytnutý úver je bezúročný a bez poplatkov. Vychádzal z toho, že strany uzavreli v uvedený deň zmluvu o poskytnutí spotrebiteľského úveru, v ktorej sa žalovaná (veriteľ) zaviazala poskytnúť žalobcovi (dlžníkovi) úver vo výške 680 € a žalobca sa ho zaviazal splácať. Súčasťou ich zmluvného dojednania bola tiež spotrebiteľská rozhodcovská zmluva, v zmysle ktorej všetky spory zo zmluvy o úvere budú prerokované a rozhodnuté výlučne Stálym rozhodcovským súdom Slovenskej bankovej asociácie. Súd prvej inštancie posúdil úverovú zmluvu ako zmluvu spotrebiteľskú uzavretú podľa ustanovení Občianskeho zákonníka a zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z.z.“). Po prijatí záveru o absencii obligatórnej náležitosti spotrebiteľského úveru v zmysle § 9

ods. 2 písm. l/ zákona č. 129/2010 Z.z. zdôraznil, že účelu právnej úpravy spotrebiteľských vzťahov zodpovedá taký výklad tohto ustanovenia, v zmysle ktorého je potrebné, aby v každej splátke bola samostatne uvedená výška splátky istiny, výška splátky úroku a výška splátky poplatkov. Predmetná zmluva však tieto náležitosti nemá. Dospel k záveru, že vzhľadom na explicitné znenie ustanovení zákona č. 129/2010 Z.z. upravujúcich povinnosť takéhoto členenia splátok neprichádza do úvahy aplikácia smerníc Európskej únie o zmluvách o spotrebiteľskom úvere, ale ani záverov vyjadrených v rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci C 42/2015 (Home Credit Slovakia, a.s. proti F. L. z 9. novembra 2016 - ďalej len „Rozsudok“). Uzavrel, že z dôvodu absencie náležitostí v zmysle § 9 ods. 2 písm. l/ zákona č. 129/2010 Z.z. je v danom prípade poskytnutý úver bez úrokov a bez poplatkov. V ďalšom poukázal na to, že spotrebiteľská rozhodcovská zmluva nebola so žalobcom osobitne individuálne dojednaná, žalobca nemal možnosť prejavovať svoju slobodnú vôľu, mohol ju len buď ako celok prijať alebo odmietnuť. Táto spotrebiteľská rozhodcovská zmluva vytvára nerovnováhu v neprospech spotrebiteľa, znemožňuje mu brániť svoje práva pred všeobecným súdom a je neplatná. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie žalobe vyhovel.

2. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. októbra 2018 sp. zn. 5 Co 247/2018 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny [§ 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Nad rámec dôvodov obsiahnutých v rozsudku súdu prvej inštancie uviedol, že do nášho právneho poriadku bola implementovaná právna úprava Európskej únie, ktorá sa týka neprímeraných podmienok spotrebiteľských zmlúv, v zmysle ktorej členská štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom podľa ich vnútroštátneho práva neboli pre spotrebiteľa záväzné. Charakteristickým znakom spotrebiteľských zmlúv je, že sa uzatvárajú vo viacerých prípadoch, pričom je obvyklé, že spotrebiteľ ich obsah podstatným spôsobom neovplyvňuje. Demonštratívny výpočet neprijateľných podmienok je uvedený v ustanovení § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka, pričom podľa § 53 ods. 5 tohto zákonníka neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie v tom, že neprijateľnou zmluvnou podmienkou je tiež podmienka, ktorá vyvoláva v neprospech spotrebiteľa hrubú nerovnováhu, čo sa v danom prípade jednoznačne stalo. V závere odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku odvolací súd uviedol, že síce „existujú rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktoré danú problematiku riešia inak, nemožno ich však považovať za ustálenú rozhodovaciu prax v zmysle čl. 2 ods. 2 CSP. Z týchto dôvodov odvolaním napadnutý rozsudok potvrdil.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

3.1. Podľa presvedčenia žalovanej sa odvolací súd právnymi závermi, ktoré prijal vo vzťahu k náležitostiam zmluvy o spotrebiteľskom úvere uvedeným v § 9 ods. 2 písm. l/ zákona č. 129/2010 Z.z., a na ktorých založil svoj rozsudok, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 146/2017, 4 Cdo 211/2017 a 3 Cdo 56/2018) a rozhodol vecne nesprávne.

3.2. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP v časti, ktorá sa týkala neplatnosti spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluvy vyvodzovala žalovaná z toho, že - podľa jej vedomosti - nebola dosiaľ riešená právna otázka dôsledkov uzavretia takejto zmluvy.

3.3. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v

ustanoveniach § 420 a § 421 CSP (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

I.

8. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť jej dovolania z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Na toto ustanovenie poukazuje v časti dovolania napádajúcej rozsudok odvolacieho súdu vo vzťahu k riešeniu otázky, či zmluva o spotrebiteľskom úvere musí v zmysle § 9 ods. 2 písm. l/ zákona č. 129/2010 Z.z. číselne vyjadrovať výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, resp. či vo vzťahu ku každej splátke treba oddelene uviesť výšku splátky istiny, výšku splátky úroku a výšku splátky poplatkov. Podľa jej názoru sa odvolací súd v danom prípade odklonil o d ustálenej praxe dovolacieho súdu a svoje rozhodnutie založil na nesprávnom právnom posúdení veci.

9. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

10. Predmetnou otázkou (viď vyššie bod 8.) sa už dovolací súd zaoberal vo viacerých rozhodnutiach (napríklad 3 Cdo 146/2017, 3 Cdo 56/2018, 3 Cdo 45/2018, 4 Cdo 211/2017, 2 Cdo 235/2017, 5 Cdo 132/2017, 6 Cdo 113/2018, 1 Cdo 171/2018, 1 Cdo 59/2019, 7 Cdo 98/2018, 7 Cdo 101/2019). Tieto rozhodnutia treba považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

11. Uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu poukazujú na to, že podľa čl. 10 ods. 2 písm. h/ Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (ďalej len „Smernica“) má zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádzať výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa a prípadne poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia.

12. Tieto rozhodnutia najvyššieho súdu obsahujú aj citáciu niektorých záverov Európskeho súdneho dvora obsiahnutých v Rozsudku, najmä to že:

12.1. článok 10 ods. 2 písm. h/ Smernice sa má vykladať v tom zmysle, že nie je nevyhnutné, aby zmluva o úvere uvádzala splatnosť každej zo splátok spotrebiteľa odkazom na konkrétny dátum, pokiaľ podmienky tejto zmluvy umožňujú spotrebiteľovi bez ťažkostí a s istotou identifikovať dátumy týchto splátok (bod 50 Rozsudku),

12.2. článok 10 ods. 2 písm. h/ Smernice stanovuje, že zmluva o úvere musí uvádzať iba výšku, počet a frekvenciu splátok spotrebiteľa a prípadne poradie, v ktorom sa budú splátky priradovať k jednotlivým nesplateným zostatkom s rôznymi úrokovými sadzbami úveru na účely splatenia (bod 52 Rozsudku).

12.3. pokiaľ ide o zmluvy patriace do pôsobnosti Smernice, členské štáty by nemali ukladať zmluvným stranám povinnosti, ktoré táto smernica neupravuje, ak táto smernica obsahuje harmonizované ustanovenia v oblasti, do ktorej patria tieto povinnosti (bod 55 Rozsudku).

13. Vychádzajúc z účelu Smernice, právnych záverov vyjadrených v Rozsudku a tiež účelu § 9 ods. 2 písm. k/ zákona č. 129/2010 Z.z. dovolací súd v označených rozhodnutiach uzavrel, že predmetné ustanovenie je potrebné interpretovať tak, že nie je potrebné, aby zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala číselné vyjadrenie toho, aká je konkrétna vnútorná skladba (a výška) tej-ktorej splátky. Pokiaľ predmetné ustanovenie zákona č. 129/2010 Z.z. hovorí o výške, počte, termínoch splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, je potrebné ho eurokonformne vykladať tak, že sa tým neustanovuje povinnosť uviesť požadované informácie vo vzťahu ku každej položke (t. j. istine, úrokom a iným poplatkom) osobitne, ale len ich uvedenie v súhrne ku splátke, ktorá zahŕňa istinu, úroky a iné poplatky.

14. V danom prípade právne posúdenie veci odvolacím súdom týmto záverom najvyššieho súdu nezodpovedá. Vzhľadom na opodstatnenosť námietky dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu sa riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je v tejto časti prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Zároveň je aj dôvodné, lebo žalovaná opodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

II.

15. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť jej dovolania aj z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Na toto ustanovenie poukazuje v časti dovolania napádajúcej rozsudok odvolacieho súdu vo vzťahu k riešeniu otázky, či rozhodcovská spotrebiteľská zmluva je neplatná z dôvodu, že na základe dohody spotrebiteľa a dodávateľa stanovuje n a prejednanie i c h sporov zo spotrebiteľskej zmluvy výlučná právomoc rozhodcovského súdu. Podľa jej presvedčenia táto otázka nebola dosiaľ dovolacím súdom riešená.

16. Súdny oboch inštancií dospeli k záveru o neplatnosti spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluvy preto, lebo táto zmluva nebola so žalobcom osobitne individuálne dojednaná, žalobca bol pozbavený možnosti prejaviť pri jej uzatváraní svoju slobodnú vôľu a v okolnostiach prípadu ju mohol buď len prijať alebo odmietnuť. Súdny zhodne poukázali na to, že takto uzavretá a žalovanou naformulovaná spotrebiteľská rozhodcovská zmluva vytvára v neprospech žalobcu nerovnováhu medzi zmluvnými stranami, a preto je neplatná. Podľa názoru súdov žalovaná od počiatku sledovala jej uzavretím to, aby prípadné spory zo zmluvy boli vždy riešené na rozhodcovskom súde, ktorý vyberie žalovaná v súlade so svojimi záujmami, pričom spotrebiteľovi je tým fakticky odopretá možnosť brániť svoje práva pred všeobecným súdom.

17. K danej problematike už najvyšší súd prijal právne závery.

17.1. V rozhodnutí sp. zn. 6 MCdo 9/2012 riešil dovolací súd túto otázku (viď vyššie bod 15.) v prípade, v ktorom bola dohodnutá rozhodcovská doložka umožňujúca riešiť spory medzi spotrebiteľom a dodávateľom výlučne pred rozhodcovským súdom; rozhodcovská doložka bola uzavretá spôsobom, pri ktorom spotrebiteľ nemal možnosť ovplyvniť jej obsah, takže nebola dohodnutá individuálne. Takúto rozhodcovskú doložku súdy posúdili ako neprijateľnú. Spotrebiteľ totiž mohol buď len odmietnuť zmluvu ako celok, alebo sa podrobiť rozhodcovskému konaniu (ak vznikne spor), bez možnosti uplatniť svoje právo žalobou na všeobecnom súde. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že dodávateľ bol povinný predložiť spotrebiteľovi návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy takým spôsobom, aby z neho bolo dostatočne zrejmé, že spotrebiteľovi sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní.

17.2. V rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 210/2012 riešil dovolací súd predmetnú otázku vo vzťahu k prípadu, v ktorom súdy založili svoje rozhodnutia na závere, že nekalú povahu rozhodcovskej doložky (a neplatnosť zmluvy) zakladá „obmedzenie“ práva spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany domáhať sa ochrany na všeobecnom súde, lebo rozhodcovská doložka nebola dojednaná so spotrebiteľom individuálne a od spotrebiteľa vyžaduje, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. Za hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach medzi dodávateľom a spotrebiteľom považovali súdy skutočnosť, že spotrebiteľ nemal možnosť podstatným spôsobom ovplyvniť obsah predmetnej zmluvy.

18. Z týchto dôvodov sa dovolací súd nestotožňuje s názorom žalovanej, že táto otázka nebola dosiaľ dovolacím súdom riešená. Prípustnosť predmetnej časti jej dovolania preto z ustanovenia § 421 ods. 1

písm. b/ CSP nevyplýva.

III.

19. Podľa § 447 CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Z dôvodov uvedených v bode I. tohto uznesenia najvyšší súd zrušil (v zmysle § 449 ods. 1 CSP) rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvej inštancie určujúci, že spotrebiteľský úver poskytnutý žalobcovi je bezúročný a bez poplatkov; vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

22. Z dôvodov uvedených v bode II. tohto uznesenia najvyšší súd odmietol (podľa § 447 písm. c/ CSP) dovolanie proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvej inštancie určujúci neplatnosť spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluvy.

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.